

СВІТОВУ МУЗИЧНУ СЛАВУ

Архівний фонд документально підтверджує популярність творчості М.І.Вериківського і шанування його таланту не лише музично-мистецькою спільнотою, а й широкими колами поціновувачів музичного мистецтва. Тут афіші та програми концертів, де виконувались твори композитора, програми наукових конференцій за тематикою його творчості, документи про присвоєння його імені музичним школам Києва та Кременця, про встановлення та присвоєння премії імені М.І.Вериківського. Нема сумніву, що передача особового фонду композитора до ЦДАМЛМ України — не тільки важливий елемент збагачення фонду архіву-музею, а й визначна подія в житті української музичної спільноти та визнання потужного внеску композитора-кременчанина у скарбницю національної і світової музичної культури.

Однак творчий небосхил Михайла Вериківського не був безхмарним. Як уже згадувалося, композитора звинувачували у надмірній увазі до національної історії, компартійною владою було розпущене Музичне товариство ім. М.Леонтовича. тогочасна радянська преса зазначала, що скрізь, де йдеться про українську музику, звучить ім'я Вериківського, "бо він найактивніший із сучасних композиторів". Але це була не стільки похвала, скільки за-

стецтва. ЦК КП(б)У "громив" формалізм у творчості українських митців, і Михайла Вериківського звинуватили у "замилуванні старовиною". В той час він вів композиторський клас і йому заборонили викладати. Але партійні функціонери не могли так просто викинути відомого композитора, тому перевели його на кафедру хорового диригування. Наступив період пригніченого стану, він не міг творити нового, такого, яке вважав за потрібне, тільки робив нові редакції й аранжування давніх творів.

Композитор, який крок за кроком ішов до вершин своєї майстерності і дуже вимогливо ставився до професіоналізму митця, був тісно пов'язаним зі своїм народом, національним музичним мистецтвом, зумів вистояти під натиском тоталітарного режиму і збагатити українську музику шедеврами світового рівня.

Справжній талант не проминає ніколи, не відходить у вічність, а, долаючи минулий час, стає частиною сьогодення і сягає майбутнього. Талант не знає минулого, він завжди сучасний, завжди актуальний, дає паростки в прийдешньому. Такі паростки — це його твори, його учні, послідовники, талановиті нащадки. Саме в них талант продовжує жити і наповнювати своєю животною енергією діяльність і творіння наступних поколінь. Композитор Михайло Вериківський, поза сумнівом, належить до таких талантів. Його творчість не потребує визнання: вона — невід'ємний елемент національної та світової музичної класики. А це найвище й абсолютне визнання.

Його ім'я — поряд з іменами корифеїв класичного музичного мистецтва. Одне із конкретних підтверджень цьому — театральна афіша Шевченківського концерту, що проходив 9 березня 2005 року в Національному будинку органної та камерної музики України під девізом "Це твоя класична музика, Україно!". У програмі концерту значилися "Б'ють пороги" і "Радуйся, ниво неполитая" Миколи Лисенка, "Шевченкові" та "Єднаймося" Кирила Стеценка, "Хустина" і "На ріках круг Вавилона" Левка Ревуцького і поряд з ними — прем'єра "Гайда маки" Михайла Вериківського.

Вагомим свідченням визнання таланту композитора-кременчанина була публікація його творів, зокрема опери "Наймичка" через п'ять років після смерті композитора. Показово, що лібрето оперної інтерпретації однойменної поеми Тараса Шевченка написав Михайло Вериківський у співавторстві з донецьким поетом Костем Герасименком — чоловіком його старшої дочки Ірини. Для довідки: роботу над лібрето "Наймички" автори розпочали ще до війни в м.Ірпін, що під Києвом, де проживала сім'я Вериківських. Частим гостям їхньої родини були знаменитий співак Сергій Лемешев, поети Максим Рильський і

Павло Тичина. Прем'єру "Наймички" музиканти Київської опери готували в евакуації (м.Іркутськ). Над твором працювали видатні митці України Марія Литвиненко-Вольгемут, Іван Паторжинський, Зоя Гайдай та інші. Опера "Наймичка" була першою прем'єрою Київського оперного театру у визволеному від фашистів Києві. Марія Литвиненко-Вольгемут писала: "За своє сценічне життя до жодної опери не проймалася такою великою любов'ю, як до "Наймички"". А Максим Рильський наголошував: "Наймичка" — дійсно велике полотно, овіяне подихом народності, разом з тим цілком самостійне і позначене печаттю справжнього таланту". До речі, саме це видання "Наймички" чоловік дочки композитора Олени, відомий театральний діяч Едуард Митницький під час зустрічі з нашою делегацією, очолюваною ректором, професором Афанасієм Ломаковичем, подарував для створеної в нашій академії Кімнати-



музею Михайла Вериківського. Щиро надіємося, що наступить той час, коли в нашому місті буде відкрито Музей-садибу Михайла Вериківського — в тому родинному будинку Вериківських, де звучали пісні його матері, його братів, молодших членів його родини, і який нині в силу своїх можливостей оберігає представниця третього покоління Вериківських, досвідчений педагог-музикант Тетяна Вериківська.

В евакуації (м.Уфа) композитор створив багато значних музичних творів, зокрема симфонічну поему "Чернець", на першому публічному виконанні якої були присутні Павло Тичина і Максим Рильський. Композитор і співак, і диригував. Пізніше, після війни, М.Рильський напише: "Я пригадую, як ми на евакуації в Уфі вперше слухали музику Вериківського до Шевченкового "Ченця". Мені та й товаришам здавалась дуже сміливою і навіть ризикованою сама думка написати музику на Шевченкову поему в цілому, без будь-яких скорочень тексту та ще й доручити її всю одному голосові. Михайло Іванович, однак, відкидав усі наші побоювання і виявився переможцем. Не тільки потім, у прекрасному виконанні Івана Паторжинського, але й тоді, при першому фортепіанному виконанні з "композиторським" підспівуванням автора, поема Шевченка-Вериківського справила на нас усіх величезне враження".



Дочка композитора Олена наголошувала, що прізвище "Вериківський" має латинське коріння: від латинського "verus" — істинний, правдивий. Хтозна, може, саме це давало про себе знати в усіх сферах життєдіяльності композитора. Він намагався бути правдивим у всіх життєвих ситуаціях, в усіх своїх творах. Це стало одним із важливих чинників його творчих успіхів у роботі над фундаментальними і малими формами. Його цикл "Волинські акварелі" музикознавці назвали перлиною української фортепіанної музики, а про цикл "Маленькі прелюдії", де композитор апробував власні новації у сфері гармонії, класик української музики Борис Лятошинський висловився більш ніж оригінально: "Дуже несподівано, цікаво. Прикро, що так коротенько".

З ЮВІЛЕЄМ!



Лілію Мелетіївну НЕВІДОМСЬКУ

щиро вітає зі славним ювілеєм колектив кафедри української філології та суспільних дисциплін.

Учитель від Бога, талановитий науковець, мудрий наставник, майстер Слова — такою Вас знають філологи України.

Низько кланяємося за те, що засіваєте нашу лінгвістичну ниву плідними зернами, виховуєте любов до рідної мови, нашого народу.

Здоров'я Вам міцного, невичерпної енергії, сили, творчого натхнення, Божої ласки, благодаті та довголіття!

До вітань приєднуються ректорат, профком, студентський колектив і редакція газети "Замок"

Масштаби особистості усвідомлюються з часом. Тільки з роками по-справжньому оцінюємо рівень її таланту, глибинне вміння бачити суть будь-якого явища і найвищу майстерність у виконанні будь-якої



справи, невичерпність багатства, яке отримували від спілкування з цією особистістю. Сучасники М.Вериківського згадують: вражало не тільки те, що він говорив, але і як говорив, як співав, як диригував — все від серця, з потужною внутрішньою віддачею. За їх словами, в ньому "відчувалася енергетика такої сили, що приворожувала всіх".

Необхідно пам'ятати, що, займаючи одне із провідних місць у музичному ренесансі 20-х років минулого століття, Михайло Вериківський розділив драматичну долю всієї передової української інтелігенції. Творець першої української ораторії "Думка про дівку-бранку Марусю Богуславку", першого національного балету "Пан Каньовський", одного з первістків національної симфонічної музики — скіти "Веснянки", оперний і хоровий диригент, педагог, теоретик, громадсько-культурний діяч, за свій талант, захоплення рідною історією, традиціями українського народу, постійно зазнавав переслідувань, цькування, вульгарної критики. Композитор пережив розгром українізації 20-х років, репресії 30-х і 40-і роки, коли був звинувачений у формалізмі, націоналізмі, що серйозно зашкодили йому в реалізації творчих задумів, у повноцінному розкритті Богом дарованого таланту.

У зв'язку з цим ще виразнішою та вагомішою стає постать композитора Михайла Вериківського — людини, яка через призму музичного мистецтва та непростой мистецької долі віддзеркалює в собі час, історію національної культури. І в цій історії є кременецька сторінка — як написана ним партитура високої музики. Таким яскравим і багатим творчим доробком він приніс своєму народові і рідному місту світову музичну славу.



стереження щодо особливо пильної уваги до нього зі сторони партійного керівництва як до надмірно по-національному налаштованого митця. М.Вериківський справді надіявся, що в "оновленому" суспільстві розширяться можливості для розвитку національної музики. Та виявилось, що для заідеологізованого мистецтва були більше потрібні "соціалістичні за змістом" твори, а не взірці високої музики. По-комуністичному виховані музичні критики звинувачували композитора "в захопленні абсолютною красою музики", а "занадто м'які риси його ліризму в хорових творах не відповідають революційному змістові та мало нагадують залізний характер нашого віку".

У спогадах дочки композитора Ірини знаходимо таке свідчення: "В Інституті літератури збереглися 22 листи М.Вериківського до композитора П.Козицького. Їхній переважно діловий зміст майже позбавлений відкритих висловлювань у зв'язку з ідеологічними цькуваннями, які спричинили ліквідацію Музичного товариства ім. М.Леонтовича. Після виклику до Військової прокуратури в 1956 році з приводу реабілітації окремих музикантів композитор записав у своєму щоденнику: "Одночасно мушу розписати свою персону і написати докладно про Музичне товариство ім. М.Леонтовича. У матеріалах НКВС воно охарактеризоване як націоналістичне і контрреволюційне. Серед його активних



членів-революціонерів фігурують і я..."

В останні роки життя композитор був дещо відсторонений від музичного ми-

живала сім'я Вериківських. Частим гостям їхньої родини були знаменитий співак Сергій Лемешев, поети Максим Рильський і